

Briselē, 28.11.2023.
COM(2023) 762 final

2023/0444 (NLE)

Priekšlikums

PADOMES REGULA,

ar ko Regulu (ES) 2022/2576 groza, lai pagarinātu tās piemērošanas periodu

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

1.1 Priekšlikuma pamatojums un mērķi

Kopš Krievijas neprovocētā un nepamatotā pilna mēroga iebrukuma Ukrainā Krievija gāzes piegāde uz ES ir pārtraukta; tas ir apzināts mēģinājums izmantot enerģiju kā politisku ieroci. Krievija jau daudzus gadus ir bijusi ES galvenā gāzes piegādātāja. Vēsturiski Eiropas Savienībai vairāk nekā 40 % no gāzes piegādes kopapjoma nodrošināja Krievija. Kopš 2022. gada februāra gāzes piegāde ir pastāvīgi samazinājusies. Gāzes plūsmas cauruļvados no Krievijas 2023. gada pirmajā pusē bija mazākas par 10 % no ES gāzes importa. Divpadsmit dalībvalstis ir aktivizējušas pirmo vai otro krīzes līmeni atbilstoši kopīgajai ES klasifikācijai, kas paredzēta Gāzes piegādes drošības regulā (Regulā (ES) 2017/1938).

Šis piegādes satricinājums ir būtiski ietekmējis gāzes un elektroenerģijas cenu līmeni un svārstīgumu, inflāciju, vispārējo ES finanšu un makroekonomisko stabilitāti un visus iedzīvotājus. Vairumtirdzniecības cena 2022. gadā pārsniedza pirmskrīzes līmeni vidēji vairāk nekā piecas reizes, krīzes kulminācijā 2022. gada vasarā sasniedzot pat 300 EUR/MWh. Līdz šim tās joprojām ir ievērojami augstākas nekā pirmskrīzes periodā, turklāt ir ļoti svārstīgas. Ir mazinājusies uzņēmumu — jo īpaši energoietilpīgās nozarēs — konkurētspēja, un ir kritusies iedzīvotāju pirktspēja.

Tāpēc 2022. gada 19. decembrī Padome pieņēma Padomes Regulu (ES) 2022/2576 par solidaritātes veicināšanu, labāk koordinējot gāzes iepirkumus, uzticamus cenu kritērijus un gāzes pārrobežu apmaiņu.

Regula (ES) 2022/2576 nodrošina pagaidu juridisko pamatu:

- labākai gāzes iepirkumu koordinācijai (II nodaļa),
- pasākumiem, ar kuriem novērš pārmērīgas gāzes cenas un pārmērīgu tekošās dienas svārstīgumu enerģētikas atvasināto instrumentu tirgos (III nodaļa), un
- pasākumiem, ko īsteno, ja gāzes nozarē ir ārkārtas stāvoklis (IV nodaļa).

Regulas (ES) 2022/2576 mērķis ir mazināt ietekmi uz gāzes cenu, pievēršoties pieprasījumam un piedāvājumam, nodrošināt piegādes drošību visā Eiropas Savienībā un stiprināt solidaritāti. Tajā ir dažādi elementi, kuru mērķis ir ļaut saskaņoti izvairīties no ļoti augstām cenām un stiprināt solidaritāti un piegādes drošību.

Šā priekšlikuma mērķis ir par vienu gadu pagarināt Regulas (ES) 2022/2576 noteikumu piemērošanas periodu, ņemot vērā pastāvīgos riskus, kas apdraud Savienības energoapgādi.

Savienības pretpasākumi, tostarp plāns “REPowerEU” un turpmākas iniciatīvas, tostarp Regulā (ES) 2022/2576 noteiktie pasākumi, palīdzēja mazināt Krievijas iebrukuma Ukrainā ietekmi uz gāzes piegādi un attiecīgi tālāko ietekmi uz cenu līmeni, inflāciju, finanšu un makroekonomisko stabilitāti un uz visiem iedzīvotājiem.

Tomēr pasaules gāzes tirgos joprojām valda liela spriedze, un paredzams, ka tirgus līdzsvars tuvākajā nākotnē joprojām būs ļoti trausls. Šai situācijai ir negatīva ietekme uz gāzes cenām, kas gan ir samazinājušās, salīdzinot ar 2022. gada vasaras cenu līmeni, tomēr joprojām ir vairāk nekā divas reizes augstākas nekā pirms krīzes. Pastāv vairāki riski, kuru īstenošanās var uzkurināt bailes no deficīta, kas, ņemot vērā tirgus trauslumu tajā valdošās spriedzes dēļ, var izraisīt spēcīgu reakciju, kas savukārt var nopietni ietekmēt cenas. Šādi riski rastos, ja

Āzijā atjaunos pieprasījums pēc LNG, kas samazinātu gāzes pieejamību pasaules gāzes tirgū; ja iestātos auksta ziema, kas varētu izraisīt gāzes pieprasījuma pieaugumu līdz 30 mljrd. m³; ja iestātos ekstremāli laikapstākļi, kas var ietekmēt hidroenerģijas uzkrāšanu un kodolenerģijas ražošanu zemā ūdens līmeņa dēļ, kā dēļ pieaugtu pieprasījums pēc elektroenerģijas ražošanas no gāzes; ja rastos kritiskās infrastruktūras traucējumi; un ja pasliktinātos ģeopolitiskā vide un pieaugtu apdraudējumi piegādes reģionos, piemēram, saistībā ar krīzi Tuvajos Austrumos.

Ja attiecīgā Savienības pasākuma piemērošana izbeigta, rastos risks, ka mainīsies Savienības līdz šim sasniegtais stabilizētais, bet joprojām vārgais stāvoklis, un pasliktināsies noturība pret iespējamām turpmākām norisēm, piemēram, Krievijas gāzes importa pilnīgu apturēšanu.

1.1.1. Regulas (ES) 2022/2576 galvenie elementi

(1) Pieprasījuma agregēšana un labāka gāzes iepirkumu koordinēšana

Saskaņā ar Regulu (ES) 2022/2576 Komisija ar pakalpojumu sniedzēja atbalstu izstrādāja un īstenoja mehānismu “AggregateEU”, kas ļauj agregēt pieprasījumu, organizēt konkursa kārtas, kurās piedalās starptautiskie gāzes piegādātāji, un salāgot pieprasījumu ar piegādātāju piedāvājumiem. Mehānismā kā pircēji var piedalīties ES un Enerģētikas kopienas līgumslēdzējās pusēs iedibināti uzņēmumi.

Regulā ir paredzēta obligāta pieprasījuma agregēšana, proti, noteikts, ka dalībvalstīm ir pienākums pieprasīt vietējiem uzņēmumiem izmantot pakalpojumu sniedzēju, lai agregētu pieprasījumu ar pietiekami lieliem gāzes apjomiem. Dalībvalstu uzņēmumiem pieprasījuma agregēšanas procesā jāiekļauj apjomi, kas atbilst vismaz 15 % no krātuvju piepildījuma mērķrādītāja (aptuveni 13,5 miljardi kubikmetru Savienībā kopumā).

Lai nepieļautu, ka tiek apdraudēts mērķis atteikties no Krievijas Federācijas piegādātās gāzes, Regulā (ES) 2022/2576 ir noteikts, ka nav iespējama tādu uzņēmumu vai citu struktūru dalība, kuras kontrolē Krievijas fiziskās vai juridiskās personas vai Krievijas Federācijā iedibināti uzņēmumi. Turklāt Krievijas Federācijas izcelsmes dabasgāze ir izslēgta no pieprasījuma agregēšanas un kopīgā iepirkuma mehānisma, tostarp dabasgāzes piegādēm, kas dalībvalstīs vai Enerģētikas kopienas līgumslēdzējās pusēs ienāk caur sarakstā iekļautiem ieejas punktiem.

Regulā (ES) 2022/2576 ir ietverti noteikumi, kuru mērķis ir nodrošināt labāku gāzes iepirkumu koordināciju Savienībā un enerģētisko solidaritāti starp dalībvalstīm. Lai to panāktu, regulā iecerēts, ka Komisijai jāgūst pārskats par gaidāmajiem konkursiem vai līgumiem, kas saistīti ar gāzes pārdošanu un pirkšanu. Attiecīgi dabasgāzes uzņēmumiem vai gāzi patērējošiem uzņēmumiem ir jānosūta Komisijai paziņojumi par visiem gaidāmajiem konkursiem vai līgumiem, kuru apjoms pārsniedz 5 TWh gadā. Pēc tam Komisija var sniegt ieteikumus šādiem uzņēmumiem gadījumos, kad šādi konkursi vai līgumi var negatīvi ietekmēt kopīgā iepirkuma mehānismu, tirgus darbību, piegādes drošību vai solidaritāti.

(2) Cauruļvadu un LNG termināļu efektīva ekspluatācija

Regula (ES) 2022/2576 arī uzlabo cauruļvadu un LNG termināļu efektīvu darbību.

Piegādes avotu dažādošana, atsakoties no Krievijas gāzes, ir mainījusi gāzes plūsmas modeļus Eiropas Savienībā. Tāpēc maršruti no LNG termināļiem uz patēriņa centriem ir kļuvuši nozīmīgāki nekā iepriekš dominējušās gāzes plūsmas austrumu–rietumu virzienā. Tomēr šādas izmaiņas gāzes plūsmās ir radījušas īpaši lielus sastrēgumus starpsavienojumu punktos, jo īpaši Ziemeļrietumu Eiropā.

Lai uzlabotu gāzes sistēmas spēju reaģēt uz pārslodzi un uzlabotu sistēmas elastību, Regulas (ES) 2022/2576 14. pantā ir ietverti noteikumi, kas PSO uzliek pienākumu piedāvāt nepietiekami izmantotu nolīgto konstanto jaudu visiem starpsavienojumiem, ne tikai pārslogotiem, izmantojot i) jaunu ikmēneša procedūru “izmanto vai zaudē” vai ii) esošo procedūru paplašināšanu ar tādu pašu mērķi.

Turklāt ir kļuvis ārkārtīgi svarīgi optimizēt LNG uzņemšanas jaudu ES LNG termināļos un krātuvju izmantošanu. Tālab tirgus dalībnieki uzskatīja, ka ir vajadzīga lielāka pārredzamība, kas ir līdzīga pārredzamības līmenim, kāds pastāv attiecībā uz gāzes transportēšanu pa cauruļvadiem. “Gas Infrastructure Europe” (GIE) pārvalda divas galvenās platformas, kas aptver visas ES dalībvalstis, kā arī Apvienoto Karalisti un Ukrainu: “Aggregated Gas Storage Inventory” (AGSI) attiecībā uz gāzes uzglabāšanu un “Aggregated LNG Storage Inventory” (ALSI) attiecībā uz LNG. Pēc Regulas (ES) 2022/2576 (12. un 13. pants) stāšanās spēkā platformas tika papildinātas ar jauniem elementiem, t. sk. informāciju par piedāvājumiem pakalpojumiem un šiem pakalpojumiem piemērojamiem nosacījumiem, nolīgtajām un pieejamajām krātuvju un LNG kompleksu jaudām, tarifiem utt. Šīs platformas pašlaik aptver teju visus ES lielos LNG termināļus un 98 % no ES krātuvēm. Papildus ES mēroga platformām individuāliem krātuvju un LNG iekārtu operatoriem bija uzlikts pienākums radīt lielāku pārredzamību attiecībā uz iespējam rezervēt sekundāro jaudu. Šajā nolūkā tiem bija jāizveido individuālas rezervācijas platformas.

Lielāka pārredzamība nodrošina labāku un visaptverošāku pārskatu par LNG un krātuvju tirgiem ES. Tas arī nodrošina šo infrastruktūru efektīvāku izmantošanu un palielina iespējas piesaistīt papildu piegādātājus.

(3) Rīcība saistībā ar gāzes cenu līmeni

Jauna papildu LNG cenas etalona izstrāde

ES LNG tirgus joprojām konsolidējas. Piegādes pa cauruļvadiem un esošās infrastruktūras nepietiekamās jaudas vēl aizvien ietekmē centralizētās platformās indeksētās cenas, tāpēc tās ne vienmēr precīzi atspoguļo cenu, par kādu LNG faktiski tiek importēta Savienībā. Turklāt Krievijas gāze joprojām veido ievērojamu — gan aizvien mazāku — daļu no ES importa, kas arvien vairāk koncentrējas dažos apgabalos, tāpēc gāzes tirgi joprojām ir neaizsargāti pret manipulācijām ar Krievijas gāzes piegādi.

Ir jānodrošina LNG importa cenu noteikšanas stabilitāte un paredzamība, jo bez LNG nav iespējams aizstāt piegādes deficītu, ko radītu Krievijas gāzes importa iespējamā apturēšana. Ar Regulu (ES) 2022/2576 Eiropas Energo regulatoru sadarbības aģentūrai (ACER) ir uzdots īsā laikā izstrādāt objektīvu ES LNG importa cenas novērtēšanas rīku un laika gaitā — cenas etalonu, vācot reāllaika informāciju par visiem katras dienas darījumiem. ACER ir izstrādājusi šādu etalonu, kas pircējiem sniedz plašāku informāciju un palielina cenu pārredzamību.

Regula 2022/2576 piešķir ACER nepieciešamās pilnvaras vākt darījumu datus, kas vajadzīgi LNG cenas etalona izstrādei, šādā nolūkā pamatojoties uz uzdevumiem un pilnvarām, kas ACER jau ir saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 25. oktobra Regulu (ES) Nr. 1227/2011 par enerģijas vairumtirgus integritāti un pārredzamību un Komisijas 2014. gada 17. decembra Īstenošanas regulu (ES) Nr. 1348/2014 par datu ziņošanu, īstenojot 8. panta 2. punktu un 8. panta 6. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1227/2011 par enerģijas vairumtirgus integritāti un pārredzamību (turpmāk kopā “REMIT”), un pastiprinot šos uzdevumus un pilnvaras.

(4) Rīcība cenu svārstīguma mazināšanai

Tekošās dienas cenu svārstīguma pārvaldības mehānisms

Finanšu tiesību aktos (FITD II) jau ir noteikts, ka tirdzniecības vietām jāizveido mehānismu kopums, lai ierobežotu ievērojamu svārstīgumu finanšu tirgos, un EVTI jau strādā pie tā, kā uzlabot bloķētāju darbību visās aktīvu kategorijās, kam būs pastāvīgāka pozitīva ietekme uz visu aktīvu kategoriju, tostarp enerģētikas atvasināto instrumentu, tirdzniecību. Nesen ir noslēgusies FITD pārskatīšana, kuras gaitā tika ieviests jēdziens “ārkārtas situācija” un EVTI piešķirtas papildu pilnvaras attiecībā uz bloķēšanas mehānismiem. Minētās izmaiņas ir jātransponē valstu tiesību aktos līdz 2025. gada otrajai pusei. Regulā (ES) 2022/2576 noteiktais tekošās dienas svārstīguma pārvaldības mehānisms ir ieviests, lai tirdzniecības vietas izveidotu mehānismus pārmērīgu cenu svārstību novēršanai tirdzniecības dienas laikā, vai nu pielāgojot esošos bloķēšanas mehānismus, vai izveidojot papildu mehānismu. Lielās svārstīguma smailes gāzes un elektroenerģijas tirgos apgrūtina enerģētikas uzņēmumu dalību šajos tirgos un traucē tiem apmierināt riska ierobežošanas vajadzības, vienlaikus nodrošinot enerģijas piegādes drošību galapatērētājiem.

Tāpēc Regulā (ES) 2022/2576 ir noteikta prasība tirdzniecības vietām izveidot pagaidu tekošās dienas svārstīguma pārvaldības mehānismu, kura mērķis ir ierobežot lielas cenu svārstības enerģētikas atvasināto instrumentu līgumos tajā pašā tirdzniecības dienā. Tirdzniecības vietas var īstenot tekošās dienas svārstīguma pārvaldības mehānismu, vai nu integrējot to esošajos bloķēšanas mehānismos, kas jau izveidoti saskaņā ar Direktīvu 2014/65/ES, vai kā papildu mehānismu.

(5) Piegādes drošība

Solidārās aizsardzības pienākuma attiecināšana uz kritiskām ar gāzi darbināmām elektrostacijām

Saskaņā ar Regulu (ES) 2017/1938 dalībvalstī, kurā kritiskām ar gāzi darbināmām elektrostacijām ir būtiska nozīme elektroapgādes drošībā, to darbība vispirms būtu jāierobežo, tādējādi, iespējams, kaitējot citu dalībvalstu elektroapgādes drošībai, pirms šai dalībvalstij ir atļauts pieprasīt solidaritātes pasākumu īstenošanu saskaņā ar Regulu (ES) 2017/1938. Lai novērstu šādu plašāku negatīvu ietekmi uz elektroenerģijas ražošanu, Regula (ES) 2022/2576 paredz, ka dalībvalstis, ievērojot dažus ierobežojumus, var ierosināt solidaritātes pieprasījumu, ja ar gāzi darbināmas elektrostacijas, kas ir vajadzīgas elektroenerģijas sistēmas pietiekamības nodrošināšanai, apdraud risks netikt apgādātām ar kritiski svarīgiem gāzes apjomiem. Tā paša iemesla dēļ dalībvalstīm, kuras nodrošina solidaritāti, būs tiesības gādāt, ka, nodrošinot solidaritāti citai dalībvalstij, tās neapdraud savu kritisko ar gāzi darbināmo elektrostaciju darbību.

Divpusējās solidaritātes standartnoteikumi

Ar īpašiem pasākumiem Regulā (ES) 2022/2576 ir ieviests standartmehānisms, ar ko nodrošināt, ka dalībvalstis cita citai palīdz apgādāt solidaritātē aizsargājamus lietotājus (mājsaimniecības un centralizēto siltumapgādi, un būtiskus sabiedriskos pakalpojumus, ievērojot dažus nosacījumus) un kritiskas ar gāzi darbināmas elektrostacijas ārkārtas situācijā, kas izraisa ļoti lielu gāzes trūkumu. Ar piegādes drošības noteikumiem, kas izriet no Regulas (ES) 2017/1938, šādas solidaritātes princips ir ieviests, taču tā faktiskai izmantošanai krīzes apstākļos ir vajadzīga sīki izstrādāta juridiska, tehniska un finansiāla kārtība, par kuru dalībvalstīm bija jāvienojas divpusēji. Tomēr līdz šim ir panāktas tikai astoņas vienošanās no 40 nepieciešamajām. Regulas (ES) 2022/2576 27. un 28. pantā ir izklāstīti noteikumi un procedūras, kas būs automātiski piemērojami starp dalībvalstīm, kuras nav vienojušās par divpusēju solidaritātes kārtību.

Solidaritāte ir jānodrošina, pamatojoties uz taisnīgu kompensāciju saskaņā ar Regulas (ES) 2017/1938 13. pantu. Tomēr iespējamās netiešās izmaksas, kas izriet no tiesvedības vai šķīrējtiesas procesiem pēc nozares darbības ierobežošanas, arī turpmāk aprobežosies ar līdz 100 % no gāzes cenas. Tas ir tāpēc, ka kompensācijas izmaksas, kas nozarei rodas darbības ierobežošanas rezultātā, daļēji sedz gāzes cena, un, ja kāda daļa paliek pāri tiesvedības rezultātā, šī daļa ir ļoti nenoteikta un var lielā mērā pārsniegt gāzes izmaksas. Tādējādi neskaidrība par netiešajām kompensācijas izmaksām dalībvalstīm ir izrādījusies būtisks šķērslis divpusējo solidaritātes nolīgumu slēgšanai. Tomēr dalībvalstis joprojām varēs vienoties par atšķirīgiem kompensācijas nosacījumiem.

Pašreizējais solidaritātes pienākums, kas izriet no Regulas (ES) 2017/1938, attiecas uz dalībvalstīm, kas ir savienotas tieši vai caur trešo valsti. Ar ierosināto pagarinājumu šo pienākumu arī turpmāk attiecinās dalībvalstīm, kurās ir LNG kompleksi un kuras pat tad, ja nav tieši savienotas, varētu nodrošināt solidaritāti dalībvalstij ārkārtas situācijā, ja tai ir infrastruktūra, kas vajadzīga šīs LNG saņemšanai.

1.1.2. Pašreizējā situācija: joprojām pastāv nopietnas grūtības un riski, kas apdraud ES gāzes piegādes drošību

Savienības pretpasākumi, tostarp plāns “REPowerEU” un turpmākas iniciatīvas, tostarp Regulā (ES) 2022/2576 noteiktie pasākumi, palīdzēja krīzes sekas un sagatavoja ES situācijai, kad gāzes piegāžu drošums ir apdraudēts. Ziņojumā par galvenajiem Padomes Regulas (ES) 2022/2576 izskatīšanā gūtajiem konstatējumiem attiecībā uz vispārējo gāzes piegādes situāciju Savienībā¹ Komisija secināja, ka regulas noteikumiem ir bijusi svarīga nozīme gāzes tirgus situācijas stabilizēšanā un pienācīgas gāzes piegādes nodrošināšanā Savienībai un ka regula ir svarīgs elements ES gāzes piegādes drošības instrumentu kopumā.

Ja regula netiks pagarināta, tā zaudēs spēku 2023. gada 30. decembrī.

Tomēr šā priekšlikuma pieņemšanas brīdī gāzes piegāde Savienībai joprojām ir stipri apgrūtināta.

Tā kā pagājušajā gadā Krievijas cauruļvadu gāzes imports ir ievērojami samazinājies, gāzes piegādes uz Savienību salīdzinājumā ar pirmskrīzes situāciju ir ievērojami samazinājušās. Pašreizējais gāzes imports pa cauruļvadiem ir tāds, ka paredzams, ka Savienība no Krievijas pa tiem 2023. gadā saņems aptuveni 20 mljrd. m³ gāzes, turklāt šis neuzticamais imports var vēl vairāk samazināties vai apstāties pilnībā. Tas būtu par aptuveni 110 mljrd. m³ mazāk nekā 2021. gadā.

Pasaules gāzes tirgos joprojām valda liela spriedze, un paredzams, ka tā turpināsies vēl kādu laiku, jo ir plānots, ka līdz 2026. gadam visā pasaulē sāks darboties tikai ļoti ierobežotas jaunas LNG sašķidrināšanas jaudas.

Šai situācijai ir negatīva ietekme uz gāzes cenām, kas gan ir samazinājušās, salīdzinot ar 2022. gada vasaras cenu līmeni (kad tās pārsniedza 300 EUR/MWh), tomēr joprojām ir vairāk nekā divas reizes augstākas nekā pirms krīzes. Iepriekšējā desmitgadē cenas bija mainījušās diapazonā no 5 EUR/MWh līdz 35 EUR/MWh un vidēji aptuveni bija 20 EUR/MWh. 2023. gada rudens sākumā cenas svārstījās no 40 EUR/MWh līdz 50 EUR/MWh. Šāds cenu līmenis joprojām neizbēgami ietekmē ES iedzīvotāju pirktspēju un Eiropas uzņēmumu konkurētspēju.

Tirgus svārstīgums ir arī tirgus spriedzes sekas un rada papildu risku ES ekonomikai. 2023. gada vasarā un rudenī vairākkārt bija vērojamas ievērojamas svārstības, kad dažu nedēļu laikā cenas palielinājās par vairāk nekā 50 %. Tas liecina, ka gāzes tirgi joprojām ir nestabili un var spēcīgi reaģēt uz jebkādu negaidītu un pēkšņu piedāvājuma un pieprasījuma satricinājumu, kā tas bija pēc streika Austrālijas LNG kompleksos, Tuvo Austrumu krīzes un Baltijas starpsavienojuma darbības traucējumiem. Šādos apstākļos bailes no deficīta var izraisīt spēcīgu reakciju, kas savukārt var nopietni ietekmēt cenas.

Pastāv vairāki riski, kuru īstenošanās var uzkurināt bailes no deficīta, kas, ņemot vērā tirgus trauslumu tajā valdošās spriedzes dēļ, var izraisīt spēcīgu reakciju, kas savukārt var nopietni ietekmēt cenas. Šie riski ir šādi: pieprasījuma pēc sašķidrinātās dabasgāzes (LNG) atjaunošanās Āzijā, kas vēl vairāk samazina gāzes pieejamību pasaules gāzes tirgū, auksta ziema, kas varētu palielināt pieprasījumu pēc gāzes līdz 30 mljrd. m³, ekstremāli laikapstākļi, kas var ietekmēt hidroenerģijas uzkrāšanu vai kodolenerģijas ražošanu, kā dēļ savukārt būtu vairāk jāizmanto ar elektroenerģijas ražošanu no gāzes un/vai pieaugtu pieprasījums pēc

---

¹ COM(2023) 547 final.

gāzes, un turpmāki iespējamie gāzes piegādes traucējumi, tostarp pilnīga gāzes importa apturēšana no Krievijas vai esošās kritiskās gāzes infrastruktūras traucējumi.

Turklāt kopš tika pieņemts ziņojums par Regulas (ES) 2022/2576 izskatīšanas galvenajiem konstatējumiem, apdraudējuma aina ir pasliktinājusies. Papildus Krievijas agresijas karam pret Ukrainu ļoti intensīvi bruņoti konflikti tagad skar vairākus nozīmīgus ES piegādes reģionus (Azerbaidžāna, Tuvie Austrumi).

Nesen piedzīvotais liecina par to, cik iespējami un nozīmīgi ir ar kritiskās gāzes infrastruktūras traucējumiem saistītie riski. 2022. gada septembrī cauruļvads “NordStream 1” sabotāžas rezultātā tika sabojāts tādā mērā, ka ne pašlaik, ne tuvākajā nākotnē pa to transportēt gāzi nav un nebūs iespējams. 2023. gada oktobrī tika sabojāts Baltijas starpsavienojums, kas ir svarīgs cauruļvads, kurš savieno Somiju ar Igauniju. Izmeklēšanā tiek pārbaudīts, vai kaitējums bija ārējs un vai to nodarījis kuģa enkurs. Baltijas starpsavienojuma pārrāvuma dēļ Somija vairs nespēj izpildīt N-1 kritēriju kā daļu no infrastruktūras standarta, kas definēts Regulas (ES) 2017/1938 5. pantā. N-1 kritērijs nodrošina, ka dalībvalstis veic pasākumus, lai vienīgās lielākās gāzes infrastruktūras traucējumu gadījumā tām joprojām būtu tehniskā spēja apmierināt savu kopējo pieprasījumu maksimumslodzes dienā. Baltijas starpsavienojuma pārrāvuma dēļ Somija 2023. gada 27. oktobrī saskaņā ar Regulas (ES) 2017/1938 11. pantu kāpināja krīzes līmeni no “agrīnā brīdinājuma” uz “brīdinājumu”, kas ir priekšpēdējais krīzes līmenis pirms ārkārtas situācijas. Šis nesens incidents liecina par to, cik iespējami un nozīmīgi ir ar kritiskās gāzes infrastruktūras traucējumiem saistītie riski.

Tāpat jāatzīmē, ka ievērojamais dabasgāzes pieprasījuma samazinājums (-18 % no 2022. gada augusta līdz 2023. gada septembrim) palīdz saglabāt gāzes līdzsvaru ES. Šis samazinājums ir saistīts ar ekonomiskiem faktoriem (piemēram, augstām cenām) un administratīvajiem pasākumiem, ko dalībvalstis pieņēmušas saskaņā ar Regulu (ES) 2022/1369 par koordinētu gāzes pieprasījuma samazināšanu un Regulu (ES) 2023/706, ar kuru to pagarināja. Iespējamais pieprasījuma pieaugums sakarā ar gāzes patēriņa atjaunošanos dzīvojamo ēku, tirdzniecības un rūpniecības sektoros vai gadījumā, ja administratīvie pasākumi, kuru mērķis ir pieprasījuma samazināšana, netiks pagarināti, rada papildu risku, kas, ņemot vērā pašreizējo saspringto situāciju globālajos gāzes tirgos, varētu apdraudēt ES gāzes piegādes drošību.

Trijos ziņojumos 2022. gada decembrī, 2023. gada februārī un jūlijā Starptautiskā Enerģētikas aģentūra (IEA) ir konsekventi uzsvērusi riskus ES gāzes piegādes drošībai un brīdinājusi neslikt pašapmierinātībā tikai tāpēc, ka situācija ir uzlabojusies salīdzinājumā ar krīzes kulmināciju 2022. gada vasarā. Kā rakstīts 2023. gada februāra ziņojumā, “globālās gāzes piegādes arī 2023. gadā būs ierobežota, un globālais līdzsvars ir pakļauts neparasti plašam nenoteiktības un ārējo riska faktoru klāstam. Te ietilpst varbūtība, ka tiks pilnībā pārtrauktas Krievijas gāzes piegādes pa cauruļvadiem uz Eiropas Savienību, ka atjaunosies Ķīnas LNG imports saskaņā ar valsts ilgtermiņa LNG līgumiem un ka, iespējams, samazināsies LNG piegāžu pieejamība.” IEA brīdināja, ka “lai gan nākotnes izredzes izskatās labākas, nevajadzētu novērsties no pasākumiem, kas vajadzīgi (...), lai mazinātu Eiropas Savienības pakļautību ārējiem riskiem”². IEA ir izstrādājusi stresa scenārijus, kas paredz tādas situācijas kā Krievijas gāzes piegāžu apturēšanu, joprojām ierobežotas LNG piegādes un pieprasījuma kāpumu laikapstākļu dēļ, kā rezultātā ES varētu rasties piedāvājuma un pieprasījuma starpība

² <https://www.iea.org/reports/background-note-on-the-natural-gas-supply-demand-balance-of-the-european-union-in-2023>

40 mljrd. m³ apmērā. Savā 2023. gada jūlija ziņojumā IEA uzsvēra, ka “pirms 2023./24. gada ziemēlu puslodes ziemas saglabājas riski un neskaidrības” un ka “piepildītas krātuves nav garantija pret svārstīgumu ziemā un risku, ka tirgū no jauna izcelsies spriedze”³.

Turklāt pārvades sistēmu operatoru Eiropas tīkls (*ENTSO*) saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 715/2009 8. pantu ir publicējis savu ikgadējo ziemas piegāžu prognozi kopā ar vasaras pārskatu. *ENTSO* secināja, ka, lai gan vispārējā piegādes drošība ES ir ievērojami uzlabojusies, pilnīga Krievijas piegādes pārtraukuma gadījumā var būt vajadzīgi papildu pasākumi. Turklāt ir rūpīgi jāpārvalda krātuves 2023.–2024. gada ziemā, jo, lai sasniegtu Regulā (ES) 2022/1032 noteikto 90 % uzkrāšanas mērķrādītāju, iespējams, ka jau piepildīšanas sezonas būs vajadzīgs 46 % piepildījuma līmenis⁴.

Visbeidzot, ņemot vērā joprojām pastāvošās nopietnās grūtības un riskus, situācija saistībā ar gāzes piegādi, lai gan ir uzlabojusies salīdzinājumā ar krīzes kulmināciju 2022. gada vasarā, joprojām ir nestabila. Situāciju uzlaboja Savienības pretpasākumi “RepowerEU” ietvaros un turpmākās iniciatīvas, tostarp Regulā (ES) 2022/2576 noteiktie pasākumi. Ja attiecīgā Savienības pasākuma piemērošana izbeigtos, rastos risks, ka mainīsies Savienības līdz šim sasniegtais stabilizētais, bet joprojām vārgais stāvoklis, un pasliktināsies noturība pret iespējamām turpmākām norisēm, piemēram, Krievijas gāzes importa pilnīgu apturēšanu.

Ņemot vērā, ka joprojām pastāv nopietnas grūtības un riski ES gāzes piegādes drošībai un ka nedrīkst izjaukt pašreizējo trauslo līdzsvaru, ir steidzami jāpagarina Regulas (ES) 2022/2576 darbības termiņš. Tāpēc ar šo priekšlikumu iecerēts par vienu gadu pagarināt periodu, kurā piemēro Regulu (ES) 2022/2576 par solidaritātes veicināšanu, labāk koordinējot gāzes iepirkumus, uzticamus cenu kritērijus un gāzes pārrobežu apmaiņu. Pagarinājums par vienu gadu ir nepieciešams un samērīgs, ņemot vērā to, ka joprojām pastāv nopietnas grūtības un papildu riski un ka pašreizējā situācijā vērojama nenoteiktība, kas, paredzams, saglabāsies visu 2024. gadu.

1.1.3. Regulas noteikumu pagarināšanas iemesli pašreizējā situācijā

Dažādie Regulas (ES) 2022/2576 noteikumi, kurus paredzēts pagarināt ar šo priekšlikumu, ir nepieciešami, lai novērstu iepriekš minētās nopietnās grūtības un riskus ES gāzes piegādes drošībai tālāk minēto iemeslu dēļ.

Labāka gāzes iepirkumu koordinācija (II nodaļa, 1. un 2. sadaļa)

Kopumā pieprasījuma agregēšana un labāka gāzes iepirkumu koordinācija palīdz steidzamos gadījumos, kad ir nepieciešama solidaritāte, nodrošināt uzņēmumiem visās dalībvalstīs vienlīdzīgāku piekļuvi jauniem vai papildu gāzes avotiem, jo īpaši tiem uzņēmumiem, kas atrodas valstīs, kurām ir tikai sauszemes robežas vai nav tiešas piekļuves starptautiskajiem tirgiem. Solidaritātes garā tas var mazināt negatīvo ietekmi, ko rada cenu pārsniegšana, cenu paaugstināšana, kā arī palīdzēt mazākiem uzņēmumiem gūt labumu no izdevīgākiem iepirkuma nosacījumiem, kas izriet no kopējā pieprasījuma.

³ <https://iea.blob.core.windows.net/assets/f45a2340-8479-4585-b26e-ec5e9b14feca/GlobalGasSecurityReview2023IncludingtheGasMarketReportQ32023.pdf>.

2023. gada novembra sākumā ES gāzes krājumi sasniedza rekordaugstu līmeni — vairāk par 99 % no krātuvju ietilpības.

⁴ [SO0052-23 Winter Supply Outlook 2023-24 with Summer 2024 Overview.pdf](https://www.entsog.eu/publications/SO0052-23_Winter_Supply_Outlook_2023-24_with_Summer_2024_Overview.pdf) (entsog.eu)

Saskaņā ar Regulu (ES) 2022/2576 Komisija ar pakalpojumu sniedzēja palīdzību ir izstrādājusi un ieviesusi pieprasījuma agregēšanas un kopīgā iepirkuma mehānismu ar nosaukumu “AggregateEU”. Dalībvalstis un dabasgāzes uzņēmumi, kā arī gāzi patērējoši uzņēmumi ir efektīvi piedalījušies pieprasījuma agregēšanas un kopīgā iepirkuma mehānismā, kas izveidots saskaņā ar Regulu (ES) 2022/2576 (“AggregateEU”), un līdz 2023. gada oktobrim ir izdevies sasniegt kopējos agregēšanas apjomus, kas līdzvērtīgi pieprasījumam pēc gāzes 44,04 mljrd. m³ apmērā, un tas ir vairāk nekā trīs reizes pārsniedz obligāto pieprasījuma agregēšanas apjomu. Tajā pašā periodā saskaņotie apjomi bija 34,77 mljrd. m³, kas atbilst aptuveni 10 % no ES patēriņa 2022. gadā. Tas liecina, ka “AggregateEU” ir piesaistījusi ievērojamu tirgus dalībnieku interesi.

Komisija arī ir īstenojusi regulā noteiktos atbalsta pasākumus, arī attiecībā uz pārredzamību un informācijas apmaiņu, ES Enerģijas platformas pārvaldību un obligātu “AggregateEU” izmantošanu. Saskaņā ar regulas noteikumiem par pārredzamību un informācijas apmaiņu Komisija līdz 2023. gada jūlijam sniedza divus ieteikumus. Komisija uzskatīja, ka ir vajadzīga gāzes iepirkuma konkursu turpmāka koordinācija, jo tā varētu uzlabot kopīgā iepirkuma funkcionēšanu vai novērst negatīvu ietekmi uz iekšējo tirgu, piegādes drošību vai enerģētisko solidaritāti.

Ziņojumā par Regulas (ES) 2022/2576 izskatīšanas galvenajiem konstatējumiem Komisija secināja, ka mehānisms “AggregateEU”, kura pamatā ir regulas noteikumi par pieprasījuma agregēšanu, sniedz papildu iespējas Eiropas pircējiem (uzņēmumiem, kas iedibināti ES un Enerģētikas kopienas līgumslēdzējās pusēs) iepirkt gāzi no uzticamiem piegādātājiem ar konkurenciāliem nosacījumiem, kā arī nodrošina tirgus pārredzamību attiecībā uz pieprasījumu un piedāvājumu, tādējādi veicinot tirgu svārstīguma samazināšanos.

Ņemot vērā iepriekš minēto, pieprasījuma agregēšana un labāka gāzes iepirkumu koordinēšana joprojām ir vērtīgs instruments, lai novērstu iepriekš minētās nopietnās grūtības un riskus ES gāzes piegādes drošībai. Tāpēc attiecīgie noteikumi būtu jāpagarina par vienu gadu.

LNG kompleksu, gāzes krātuvju un cauruļvadu izmantojuma uzlabošanas pasākumi (II nodaļa, 3. sadaļa)

Regulas (ES) 2022/2576 noteikumi, ar ko palielina LNG termināļos un gāzes krātuvēs piedāvāto pieejamo jaudu un pakalpojumu pārredzamību, ir veicinājuši LNG piegāžu kāpumu Savienībā un atvieglojuši iespējas šīs mainījušās gāzes plūsmas uzņemt. Kopš regulas pieņemšanas situācija nav mainījusies, jo ES joprojām ir jāimportē lieli LNG apjomi, lai kompensētu Krievijas cauruļvadu gāzes piegādes, un tā turpinās to darīt arī tuvākajā nākotnē. Tāpēc joprojām ir vajadzīga LNG termināļu un krātuvju skaidrāka pārredzamība.

Regulā (ES) 2022/2576 ir noteikts, ka visos starpsavienojuma punktos Eiropā ir jāievieš “izmanto vai zaudē” mehānismi, lai gan iepriekš šī prasība attiecās tikai uz konkrētiem starpsavienojuma punktiem. Šādi mehānismi ļauj sistēmai ātri un elastīgi reaģēt uz iespējamu pārslodzi, ko rada gāzes plūsmu izmaiņas.

Pasākumi, kuru mērķis ir uzlabot LNG kompleksu, gāzes krātuvju un cauruļvadu izmantošanu, joprojām ir vērtīgs instruments, ar ko novērst iepriekš minētās nopietnās grūtības un riskus ES gāzes piegādes drošībai, un tāpēc attiecīgie noteikumi būtu jāpagarina par vienu gadu.

Pasākumi, ar kuriem novērš pārmērīgas gāzes cenas un pārmērīgu tekošās dienas svārstīgumu enerģētikas atvasināto instrumentu tirgos (III nodaļa)

Tā kā ir grūti novērtēt, cik precīzas ir tirgū dominējošās LNG cenas, ar Regulu (ES) 2022/2576 Eiropas Savienības Energo regulatoru sadarbības aģentūrai (ACER) ir uzdots vākt visus datus par darījumiem, kas saistīti ar LNG piegādēm Savienībai un kas vajadzīgi, lai izveidotu ikdienas LNG cenas novērtējumu un LNG dienas etalonu, ko nosaka, pamatojoties uz starpību starp ikdienējo LNG cenas novērtējumu un *TTF Gas Futures* līguma ar tuvāko mēneša termiņu ikdienējo norēķinu cenu.

Attiecībā uz tirdzniecību Regulā (ES) 2022/2576 ietverti pasākumi pārmērīga svārstīguma pārvaldībai gāzes un elektroenerģijas atvasināto instrumentu tirgos, vienlaikus saglabājot cenu veidošanas procesus. Tekošās dienas cenu kāpuma ierobežojuma mērķis ir novērst pārmērīgu cenu svārstīgumu un novērst ekstrēmu cenu kāpumu enerģijas atvasināto instrumentu tirgū tirdzniecības dienas laikā.

Kā secināts Ziņojumā par Regulas (ES) 2022/2576 izskatīšanas galvenajiem konstatējumiem, tā kā gāzes tirgos joprojām ir vērojamas ievērojamas svārstības, Regulas (ES) 2022/2576 III nodaļas noteikumiem var būt nozīme pārmērīga cenu kāpuma novēršanā un tirgus stabilizēšanā. Izteikta svārstīguma epizodes, kas novērotas 2023. gada vasarā un rudenī, tikai pastiprina secinājumu, ka gāzes tirgi joprojām ir nestabili un neaizsargāti pret ārkārtēju cenu kāpumu. Tekošās dienas svārstīguma mehānisms joprojām ir vērtīgs instruments, ar ko novērst iepriekš minētās nopietnās grūtības un riskus ES gāzes piegādes drošībai, un tāpēc attiecīgie noteikumi būtu jāpagarina par vienu gadu.

Pasākumi, ko īsteno, ja gāzes nozarē ir ārkārtas stāvoklis (IV nodaļa)

Regula (ES) 2022/2576 uz laiku papildināja Gāzes piegādes drošības regulu, proti, tā noteica, ka tad, ja nav divpusēju nolīgumu, pēc noklusējuma piemērojams solidaritātes mehānisms, kā arī tika paplašināts solidaritātes mehānisma tvērums, iekļaujot tajā arī sašķidrinātu dabasgāzi (LNG) un elektroenerģijas ražošanai kritiskus gāzes apjomus (CGV). Turklāt tika pievienots noteikums, kas atvieglo aizsargājamo lietotāju pieprasījuma samazināšanu, kā arī noteikums par pārrobežu plūsmu aizsardzības pasākumiem.

2022. gada decembrī Komisija kopā ar ES dalībvalstīm un ENTSOG veica kopīgu solidaritātes “izmēģinājumu”, kur testēja ārkārtas noteikumus un procedūras, kā arī solidaritātes mehānismu. Turklāt Komisija Gāzes koordinācijas grupas vidū izplatīja anketu, lai apkopotu atsauksmes, piemēram, par Regulā (ES) 2022/1576 izklāstītajiem noteikumiem. “Izmēģinājuma” rezultāti un anketa ir sīkāk iztirzāti ziņojumā par Regulas 2022/2576 izskatīšanas galvenajiem konstatējumiem.

Pamatojoties uz konstatējumiem ziņojumā par Regulas (ES) 2022/2576 izskatīšanas galvenajiem konstatējumiem un jauno apdraudējumu vidi, Komisija secina, ka IV nodaļas koncepcijas joprojām var būtiski palīdzēt mazināt iespējamās gāzes krīzes un samazināt šādas krīzes radītās kopējās izmaksas, kā arī veicināt pašreizējos vai turpmākos pieprasījuma samazināšanas centienus. Jo īpaši divpusēju nolīgumu iztrūkums uzskatāms par neatrisinātu strukturālu ievainojamību, un tas nozīmē, ka ir jāpagarina noklusējuma noteikumu darbības termiņš. Elektroenerģijas ražošanai kritiskie gāzes apjomi joprojām ir būtiski, lai novērstu to, ka iespējamā gāzes krīze neizplatās uz elektroenerģijas sistēmu. I pielikumā norādītās kritisko gāzes apjomu vērtības paliek spēkā regulas pagarinātās piemērošanas periodā, t.i., līdz 2024. gada beigām.

Turklāt ES piegādes vide ir būtiski mainījies, un galvenais piegādes avots 2023. gadā bija LNG. Tādēļ, lai atspoguļotu šo mainīto realitāti, solidaritāte joprojām būtu jāpaplašina, tajā iesaistot dalībvalstis, kurās ir LNG kompleksi. Visbeidzot, tādas koncepcijas kā aizsargāto patērētāju nebūtisks patēriņš un papildu aizsardzības pasākumi attiecībā uz pārrobežu plūsmām ārkārtas situācijā tika novērtētas kā tādas, kas nāk par labu krīžu novēršanai un mazināšanai, un tāpēc ir lietderīgi attiecīgos noteikumus pagarināt.

1.2   Saskanība ar pašreizējiem noteikumiem konkrētajā politikas jomā

Ierosinātajā instrumentā ir noteikti pagaidu, samērīgi un ārkārtas pasākumi. Tas papildina esošās attiecīgās ES iniciatīvas un tiesību aktus, kas nodrošina, ka iedzīvotāji var gūt labumu no drošas gāzes piegādes un ka lietotāji ir aizsargāti pret būtiskiem piegādes traucējumiem. Tas arī veicina dabasgāzes piegāžu diversifikāciju.

Regulas (ES) 2022/2576 noteikumi atbilst esošajām iniciatīvām, piemēram, paziņojumam “REPowerEU”, Ūdeņraža un gāzes tirgus dekarbonizācijas tiesību aktu priekšlikumiem un Pieprasījuma samazināšanas regulai, kā arī regulai pievienotajam paziņojumam “Taupīsim gāzi, lai ziemā nepietrūkst”. Tie papildina ES tiesību aktus par iekšējo tirgu un piegādes drošību.

Regula (ES) 2022/2576 pastiprina un papildina Regulu (ES) 2017/1938 par gāzes piegādes drošību. Tā jau ietver pienākumu nodrošināt solidaritāti, kā arī solidaritātē aizsargājamu lietotāju jēdzienu, kas ietver mājsaimniecības un noteiktos apstākļos būtiskus sociālos pakalpojumus un centralizēto siltumapgādi. Regula 2022/2576 paplašina šo solidaritātes pienākumu, lai nodrošinātu kritisko apjomu piegādi ar gāzi darbināmām spēkstacijām, un nodrošina tā darbību, izmantojot standarta mehānismu gadījumā, ja nav divpusējas vienošanās par solidaritāti, kas tagad attiecas arī uz dalībvalstīm, kurās ir LNG kompleksi.

Priekšlikums arī pilnībā atspoguļo Regulas (ES) 2022/1369 par koordinētiem gāzes pieprasījuma samazināšanas pasākumiem mērķi proaktīvi samazināt gāzes pieprasījumu, lai mazinātu iespējamus piegādes traucējumus, ko izraisījis Krievijas agresijas karš pret Ukrainu. Pieprasījuma samazināšana joprojām ir viens no galvenajiem mūsu piegādes drošības reakcijas pīlāriem, un priekšlikums nostiprina šo pīlāru, ļaujot dalībvalstīm veikt ietaupījumus no aizsargājamu patērētāju nebūtiska patēriņa, vienlaikus joprojām aizsargājot mazaizsargātus lietotājus.

Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 715/2009 (2009. gada 13. jūlijs) par nosacījumiem attiecībā uz piekļuvi dabasgāzes pārvades tīkliem un par Regulas (EK) Nr. 1775/2005 atcelšanu 1. pielikuma 2.2.5. punktā paredzēti noteikumi par ilgtermiņa “izlieto vai zaudē” mehānismu. Šie noteikumi ir pieņemti, lai novērstu to, ka tirgus dalībnieki bloķē transporta jaudu laikā, kad tie nevar vai neplāno to izmantot. Krīzes situācijas dēļ Regula (ES) 2022/2576 samazina administratīvo slogu un nodrošina šo noteikumu piemērošanu. Konkrētāk, tā samazina laiku, kas paiet, kad jauda netiek izmantota, no sešiem mēnešiem uz vienu mēnesi.

Pēc Krievijas pilna mēroga iebrukuma Ukrainā ES izstrādāja “REPowerEU” plānu, kura mērķis ir palīdzēt pēc iespējas drīzāk un vēlākais līdz 2027. gadam izbeigt ES atkarību no Krievijas fosilā kurināmā. Lai to panāktu, plānā “REPowerEU” ir paredzēta ES Enerģijas platforma un paziņots par pieprasījuma agregēšanas un kopīga iepirkuma mehānismu. Šāds mehānisms tika izveidots ar Regulu (ES) 2022/2576, kuras noteikumus ar šo priekšlikumu paredzēts pagarināt. Ierosinātā iniciatīva pilnībā atbilst “REPowerEU” noteiktajiem mērķiem.

Tāpēc šis priekšlikums pagarināt Regulas (ES) 2022/2576 piemērošanas periodu papildina spēkā esošos noteikumus un nesenās iniciatīvas enerģētikas nozarē, aizsargājot gāzes piegādes drošību, palīdzot stabilizēt tirgu un saglabājot cenu kontroli un veicinot gāzes piegāžu dažādošanu.

Visbeidzot, šis priekšlikums papildina Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes (EVTI) centienus, kura 2023. gada 12. oktobrī izdeva uzraudzības paziņojumu par bloķēšanas mehānismu kalibrēšanu, kā noteikts Direktīvā (ES) 2014/65, kura mērķis ir stiprināt šādu bloķēšanas mehānismu darbību visās aktīvu kategorijās.

1.3 Saskaņība ar citām Savienības politikas jomām

Eiropas zaļais kurss

Regulas (ES) 2022/2576, kuras noteikumus ar šo priekšlikumu ir paredzēts pagarināt, mērķis ir fundamentāli stiprināt piegādes drošību un risināt augsto un svārstīgo enerģijas cenu problēmu. Tas atbilst arī zaļā kursa ilgtermiņa mērķim. Noteikumi par pieprasījuma agregēšanu un kopīgu iepirkšanu, ar ko ir rasti veidi, kā koordinētāk iegādāties gāzi, atbilst arī Zaļajā kursā un “RepowerEU” norādītajam dekarbonizācijas ceļam.

Iekšējā tirgus politika

Priekšlikums ir saderīgs ar noteikumiem par iekšējo enerģijas tirgu. Funkcionējoši pārrobežu enerģijas tirgi ir būtiski, lai nodrošinātu piegādes drošību piegādes deficīta situācijā.

Konkurences politika

Noteikumus par pieprasījuma apkopošanu un kopīgu iepirkumu var piemērot tādā veidā, kas ir saderīgs ar ES konkurences noteikumiem, kuri ar zināmiem nosacījumiem ļauj veikt kopīgus iepirkumus starp konkurējošiem uzņēmumiem un kurus piemēro, ņemot vērā dominējošos tirgus apstākļus.

2. JURIDISKAIS PAMATS, SUBSIDIARITĀTE UN PROPORCIONALITĀTE

2.1 Juridiskais pamats

Šā instrumenta juridiskais pamats ir Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 122. panta 1. punkts.

Pašreizējā un ilgstošā gāzes piegāžu nepietiekamība rada LESD 122. pantā minētās nopietnās grūtības apgādē ar energoproduktu. Kā izskaidrots iepriekš, joprojām pastāv nopietnas grūtības un riski, kas apdraud ES gāzes piegādes drošību. Tā kā pagājušajā gadā Krievijas cauruļvadu gāzes imports ir ievērojami samazinājies, gāzes piegādes uz Savienību salīdzinājumā ar pirmskrīzes situāciju ir ievērojami samazinājušās. Pasaules gāzes tirgos joprojām valda liela spriedze, un paredzams, ka tā turpināsies vēl kādu laiku, jo ir plānots, ka līdz 2026. gadam visā pasaulē sāks darboties tikai ļoti ierobežotas jaunas LNG sašķidrināšanas jaudas. 2023. gada vasarā un rudenī vairākkārt bija vērojamas ievērojamas svārstības, kas liecina, ka gāzes tirgi joprojām ir nestabili un var spēcīgi reaģēt uz jebkādu negaidītu un pēkšņu piedāvājuma un pieprasījuma satricinājumu, kā tas bija pēc streika Austrālijas LNG kompleksos, Tuvo Austrumu krīzes un Baltijas starpsavienojuma darbības traucējumiem.

Pastāv vairāki riski, kuru īstenošanās var uzkurināt bailes no deficīta, kas, ņemot vērā tirgus trauslumu tajā valdošās spriedzes dēļ, var izraisīt spēcīgu reakciju, kas savukārt var nopietni ietekmēt cenas. Pie šiem riskiem var minēt pieprasījuma pēc sašķidrīnātās dabasgāzes (LNG) atjaunošanos Āzijā, kas vēl vairāk samazina gāzes pieejamību pasaules gāzes tirgū, ekstremālus laikapstākļus, kas var ietekmēt hidroenerģijas uzkrāšanu vai kodolenerģijas ražošanu, kā dēļ savukārt būtu vairāk jāizmanto ar elektroenerģijas ražošanu no gāzes, un turpmāki iespējamie gāzes piegādes traucējumi, tostarp pilnīga gāzes importa apturēšana no Krievijas vai esošās kritiskās gāzes infrastruktūras traucējumi.

Tāpēc ir steidzīgi jānodrošina, ka koordinētākai un tūlītējai rīcībai veltīti pasākumi var turpināties, lai labāk sagatavotos iespējamajiem turpmākiem gāzes piegādes traucējumiem un tirgus nestabilitātes periodiem nākamā gada laikā. Pasākumi, kas saskaņā ar šo instrumentu jāturpina uz ierobežotu laiku, ļauj visām dalībvalstīm un tirgus dalībniekiem saskaņotā veidā sagatavoties un tikt galā ar iespējamo turpmāko piedāvājuma deficītu un tirgus svārstībām. Pagarināmos Regulas (ES) 2022/2576 pasākumus īsteno dalībvalstu savstarpējas solidaritātes garā. Piemēram, pieprasījuma agregēšana un kopīgais iepirkums var stiprināt Savienības solidaritāti, proti, tiktu atbalstīti sevišķi tie uzņēmumi, kuri iepriekš gāzi iepirka tikai vai galvenokārt no Krievijas piegādātājiem, proti, tiem tiktu palīdzēts piekļūt piegādēm no alternatīviem dabasgāzes piegādātājiem ar konkurētspējīgiem nosacījumiem. Turklāt cenu novērtējumiem un etalona starpībām, ko publicē saskaņā ar Regulu (ES) 2022/2576, ir būtiska nozīme dalībvalstu solidaritātes vairošanā, kad notiek iepirkumi par ierobežotām LNG piegādēm. Turklāt ar Regulu (ES) 2022/2576 ir ieviesti pagaidu pasākumi gadījumam, kad gāzes nozarē pastāv ārkārtas stāvoklis, lai gāzi taisnīgi sadalītu pāri robežām, aizsargātu gāzes piegādes kritiskākajiem lietotājiem un nodrošinātu, ka tiek veikti pārrobežu solidaritātes pasākumi. Tas nodrošina, ka lokalizēta gāzes krīze neizplatās vairākās dalībvalstīs.

Tāpēc ir pamatoti ierosināto instrumentu balstīt uz LESD 122. panta 1. punktu.

2.2 Subsidiaritāte (neekskluzīvas kompetences gadījumā)

Regulas (ES) 2022/2576 noteikumi un to ierosinātā pagarināšana pilnībā atbilst subsidiaritātes principam. Ņemot vērā grūtību un risku lielo mērogu un būtisko ietekmi uz ES gāzes piegādes drošību, ir vajadzīga ES līmeņa rīcība. Lai līdz minimumam samazinātu iespējamu būtisku traucējumu risku, ir vajadzīga ES mēroga pieeja, proti, pieprasījuma agregēšana un labāka piegāžu koordinācija, kā arī LNG termināļu, gāzes krātuvju un cauruļvadu efektīvāka izmantošana solidaritātes garā. To var efektīvi regulēt ES, nevis valstu līmenī.

Pasākumi, kuru mērķis ir novērst pārmērīgas gāzes cenas un pārmērīgu tekošās dienas svārstīgumu enerģijas atvasināto instrumentu tirgū, arī prasa rīkoties ES līmenī, ņemot vērā gāzes un finansiāli saistīto tirgu integrēto raksturu.

ES līmenī ir vajadzīga arī koordinēta pieeja piegādes drošības pasākumiem. Šāda koordinācija ir būtiska, lai nodrošinātu, ka dalībvalstīm ir iespēja efektīvi un savlaicīgi reaģēt uz solidaritātes pieprasījumiem. Lai gan dalībvalstīm arī turpmāk būs iespēja noslēgt divpusējas solidaritātes vienošanās, līdz šādu vienošanos noslēgšanai būs spēkā standarta noteikumi, kas ļaus visām ES dalībvalstīm gūt labumu no solidaritātes. Tas galu galā nodrošinās, ka divpusējas solidaritātes nodrošināšanu nekavē administratīvo un finansiālo vienošanos trūkums starp dalībvalstīm, vienlaikus ļaujot dalībvalstīm papildināt standarta noteikumus ar nosacījumiem, par kuriem panākta vienošanās.

Ņemot vērā gāzes piegādes krīzes bezprecedenta raksturu un tās pārrobežu ietekmi, kā arī ES iekšējā enerģijas tirgus integrācijas līmeni, rīcība Savienības līmenī ir pamatota, jo

dalībvalstis vienas pašas nevar efektīvi novērst nopietnu ekonomisku grūtību risku, ko rada cenu kāpums vai būtiski piegādes traucējumi. Tikai nepārtraukta ES rīcība, ko virza dalībvalstu solidaritāte, var nodrošināt, ka piegādes traucējumi un tirgus svārstības nerada ilgstošu kaitējumu iedzīvotājiem un ekonomikai.

Tvērums un ietekmes dēļ šo pasākumu var labāk sasniegt Savienības līmenī, tādēļ Savienība drīkst pieņemt pasākumus saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu.

2.3 Proporcionalitāte

Regulas noteikumi un to ierosinātā pagarināšana atbilst proporcionalitātes principam. Pasākums ir proporcionāls apzināto problēmu dimensijai un raksturam, kā arī izvirzīto mērķu sasniegšanai.

Ņemot vērā bezprecedenta ģeopolitisko situāciju un ievērojamo apdraudējumu iedzīvotājiem un ES ekonomikai, ir nepārprotami nepieciešama koordinēta rīcība. Priekšlikumā izklāstītie pasākumi nepārsniedz to, kas ir nepieciešams to mērķu sasniegšanai, un ir samērīgi ar šiem mērķiem.

Konkrētāk, noteikumi par pieprasījuma agregēšanu un kopīgu iepirkumu, kurus paredzēts pagarināt ar šo priekšlikumu, parasti ir jāīsteno brīvprātīgi — ir tikai viens ierobežots izņēmums attiecībā uz obligātu dalību pieprasījuma agregēšanā noteiktam gāzes apjomam. Privāti uzņēmumi var pilnīgi brīvi slēgt vai neslēgt gāzes piegādes līgumus.

Solidaritātes attiecināšana arī uz kritiskām ar gāzi darbināmām elektrostacijām rada ierobežojumus tirgus dalībniekiem, kas ir nepieciešami, lai nodrošinātu gāzes piegādes drošību situācijā, kad samazinās gāzes piedāvājums un palielinās pieprasījums ziemas sezonā. To pamatā ir spēkā esošie pasākumi, kas noteikti attiecīgi Regulā (ES) 2022/1369 un Regulā (ES) 2017/1938, un to mērķis ir uzlabot minēto pasākumu efektivitāti pašreizējos apstākļos.

Tirgus operatoru pienākums *ACER* sniegt informāciju par LNG darījumiem ir saskaņā ar tirgus operatoru pašreizējiem pienākumiem saskaņā ar *REMIT*, un *ACER* saglabās sensitīvas komercinformācijas konfidencialitāti.

Pasākums, ar ko ierobežo tekošās dienas cenu svārstīgumu, nosaka prasības tirdzniecības vietām un tirgotājiem, kas ir nepieciešamas, lai enerģētikas uzņēmumi varētu turpināt piedalīties gāzes un elektroenerģijas tirgos un apmierināt savas riska ierobežošanas vajadzības, tādējādi nodrošinot enerģijas piegādes drošību galalietotājiem. Tajā pašā laikā regulas noteikumi atstāj tirdzniecības vietu ziņā noteikt piemērojamo aprēķina metodi, lai noteiktu cenu robežas attiecībā pret atsauces cenu.

Pagarinājums ir samērīgs, ņemot vērā to, ka joprojām pastāv nopietnas grūtības saistībā ar energoapgādi un no tām izrietošie cenu un piegādes drošības riski, kas, paredzams, saglabāsies vismaz visu 2024. gadu, jo paredzams, ka tirgus apstākļi strukturāli mainīsies tikai 2025. gada gaitā.

2.4 Juridiskā instrumenta izvēle

Ņemot vērā enerģētikas krīzes apjomu un tās sociālās, ekonomiskās un finansiālās ietekmes mērogu, noteikumi, ko grasās pagarināt ar šo priekšlikumu, ir ietverti regulā, kurai ir vispārējs tvērums un kura ir tieši un tūlītēji piemērojama. Tāpēc šo noteikumu piemērošanas periods būtu jāpagarina, arī pieņemot regulu.

3. EX POST IZVĒRTĒJUMU, APSPRIEŠANOS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI

3.1 Apspriešanās ar ieinteresētajām personām

Tā kā priekšlikums par Regulas (ES) 2022/2576 pagarināšanu bija jāsagatavo ļoti steidzīgi, lai Padome to varētu laikus pieņemt, apspriesties ar ieinteresētajām personām nebija iespējams. Tomēr ar regulas īstenošanu saistīti jautājumi, tostarp nepieciešamība turpināt tās noteikumu piemērošanu, ir apspriesti attiecīgos forumos, piemēram, *ad hoc* koordinācijas padomē un Rūpniecības padomdevējā grupā.

3.2 Ietekmes novērtējums

Šis priekšlikums pagarināt Gāzes solidaritātes regulu ir ārkārtas pasākums, pamatojoties uz LESD 122. panta 1. punktu, kura mērķis ir novērst joprojām pastāvošās nopietnās grūtības un riskus ES gāzes piegādes drošībai. Šā iemesla dēļ ietekmes novērtējumu nebija iespējams veikt. Tomēr priekšlikuma pamatā ir secinājumi ziņojumā par Regulas (ES) 2022/2576 izskatīšanas galvenajiem konstatējumiem.

3.3 Pamattiesības

Nav konstatēta negatīva ietekme uz pamattiesībām. Šā instrumenta ietvaros īstenotie pasākumi neietekmēs to lietotāju tiesības, kuri ir klasificēti kā aizsargājami saskaņā ar Regulu (ES) 2017/1938, ieskaitot visus mājsaimniecības lietotājus. Šis instruments ļaus samazināt ar gāzes nepietiekamību saistītos riskus, kas pretējā gadījumā būtiski ietekmētu ekonomiku un sabiedrību.

4. IETEKME UZ BUDŽETU

Ietekme uz budžetu aprobežojas ar nepieciešamību finansēt pakalpojumu līguma pagarināšanu starp Komisiju un pakalpojumu sniedzēju, kas organizē pieprasījuma agregēšanas platformas "Aggregate EU" darbu.

Ar šo priekšlikumu saistītā ietekme uz ES budžetu attiecas arī uz Eiropas Komisijas Enerģētikas ģenerāldirektorāta (ĢD) un ACER cilvēkresursiem un citiem administratīvajiem izdevumiem. Priekšlikuma iecere ir pagarināt noteikumus, ar ko izveidota uzlabota gāzes piegādes drošības arhitektūra ar jauniem pienākumiem dalībvalstīm un, attiecīgi, pastiprināta Enerģētikas ĢD loma daudzās jomās salīdzinājumā ar periodu pirms sākotnējās regulas pieņemšanu, proti:

regulas vispārējā pārvaldība un īstenošana (3 pilnslodzes ekvivalenti);

darbs pie tā, lai izstrādātu konkurences tiesību aktiem atbilstošu gāzes iepirkuma konsorcijs īstenošanu, kam nepieciešama saziņa ar nozari (2 pilnslodzes ekvivalenti);

dalībvalstu kvotu pieprasījumu novērtēšana attiecībā uz lielākiem kritiskiem gāzes apjomiem; turpmāki pasākumi saistībā ar solidaritātes pieprasījumiem; solidaritātes nolīgumu īstenošanas veicināšana (1 pilnslodzes ekvivalents);

administratīvais atbalsts (2 pilnslodzes ekvivalenti).

Priekšlikumā ir arī noteikti jauni ACER uzdevumi vākt LNG darījumu datus, lai noteiktu LNG cenas etalonu (5 pilnslodzes ekvivalenti).

Šim priekšlikumam nav vajadzīgi budžeta resursi papildus tiem, kas jau piešķirti saistībā ar Regulas (ES) 2022/2576 pieņemšanu un izklāstīti Regulai (ES) 2022/2576 pievienotajā finanšu pārskatā.

5. CITI ELEMENTI

5.1 Detalizēts konkrētu priekšlikuma noteikumu skaidrojums

Ierosinātās izmaiņas ir šauri mērķētas un ar ierobežotu darbības jomu, proti, ar tām par vienu gadu pagarina Regulas 2022/2576 noteikumu piemērošanas periodu.

Ierosināts regulas 31. pantā mainīt regulas piemērošanas termiņu no 2023. gada 30. decembra (kad aprit viens gads no Regulas 2022/2576 stāšanās spēkā) uz 2024. gada 31. decembri.

Priekšlikums

PADOMES REGULA,**ar ko Regulu (ES) 2022/2576 groza, lai pagarinātu tās piemērošanas periodu**

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 122. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

tā kā:

- (1) Padomes Regula (ES) 2022/2576⁵ tika pieņemta, ņemot vērā gāzes piegādes krīzi, ko izraisīja neprovocētais un nepamatotais Krievijas pilna mēroga iebrukums Ukrainā 2022. gada februārī, un nepieciešamību Savienībai dalībvalstu solidaritātes garā reaģēt ar pagaidu pasākumiem. Tās mērķis ir mazināt ietekmi uz gāzes cenu, risinot tās pieprasījumu un piedāvājumu, nodrošināt piegādes drošību visā Eiropas Savienībā un stiprināt solidaritāti.
- (2) Regula (ES) 2022/2576 ir pagaidu tiesiskais regulējums, kas reglamentē gāzes iepirkumu labāku koordināciju, pasākumus, kuru mērķis ir novērst pārmērīgas gāzes cenas un pārmērīgu tekošās dienas svārstīgumu enerģētikas atvasināto instrumentu tirgos, un pasākumus, ko īsteno, ja gāzes nozarē ir ārkārtas stāvoklis.
- (3) Regulas (ES) 2022/2576 piemērošanas periods sākotnēji bija līdz 2023. gada 30. decembrim.
- (4) Saskaņā ar Regulas (ES) 2022/2576 30. pantu Komisija minēto regulu ir izskatījusi, un izskatīšanas rezultāti ir apkopoti 2023. gada 28. septembra ziņojumā par galvenajiem regulas izskatīšanā gūtajiem konstatējumiem⁶ ("ziņojums"). Ziņojumā secināts, ka Regulai (ES) 2022/2576 ir bijusi svarīga nozīme gāzes tirgus situācijas stabilizēšanā un Savienības pienācīgas gāzapgādes nodrošināšanā un ka tā ir svarīgs Savienības gāzes piegādes drošības nodrošināšanas rīks.
- (5) Ar Regulu (ES) 2022/2576 ir izveidota pieprasījuma agregēšanas platforma un noteikts, ka dalībvalstīm ir jāveic atbilstīgi pasākumi, lai nodrošinātu, ka to jurisdikcijā esošie dabasgāzes uzņēmumi un gāzi patērējoši uzņēmumi piedalās pieprasījuma agregēšanas procesā, ko pakalpojumu sniedzējs organizē kā vienu no iespējamiem līdzekļiem, lai sasniegtu papildījuma mērķrādītājus, kas minēti Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2017/1938⁷, kura grozīta ar Regulu (ES) 2022/1032. Dalībvalstis un dabasgāzes uzņēmumi, kā arī gāzi patērējoši uzņēmumi ir efektīvi

⁵ Padomes Regula (ES) 2022/2576 (2022. gada 19. decembris) par solidaritātes veicināšanu, labāk koordinējot gāzes iepirkumus, uzticamus cenu kritērijus un gāzes pārrobežu apmaiņu (OV L 335, 29.12.2022., 1. lpp., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2576/oj>).

⁶ COM(2023) 547 final.

⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/1938 (2017. gada 25. oktobris) par gāzes piegādes drošības aizsardzības pasākumiem un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 994/2010 (OV L 280, 28.10.2017., 1. lpp., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1938/oj>).

piepalījušies pieprasījuma agregēšanas un kopīgā iepirkuma mehānismā, kas izveidots saskaņā ar Regulu (ES) 2022/2576 ("AggregateEU"), un līdz 2023. gada oktobrim ir izdevies sasniegt kopējos agregēšanas apjomus, kas līdzvērtīgi pieprasījumam pēc gāzes 44,04 mljrd. m³ apmērā, un tas vairāk nekā trīs reizes pārsniedz obligāto pieprasījuma agregēšanas apjomu. Tas liecina, ka "AggregateEU" ir piesaistījusi ievērojamu tirgus dalībnieku interesi.

- (6) Ziņojumā secināts, ka mehānisms "AggregateEU" Eiropas pircējiem deva papildu iespējas iepirkt gāzi no uzticamiem piegādātājiem ar konkurētspējīgiem nosacījumiem, kā arī nodrošināja tirgus pārredzamību attiecībā uz pieprasījumu un piedāvājumu, tādējādi veicinot tirgu svārstīguma samazināšanos.
- (7) Kas attiecas uz tirgus pārraudzības noteikumiem, Regula (ES) 2022/2576 paredz, ka tirdzniecības vietas, kurā tiek tirgoti enerģētikas preču atvasinātie instrumenti, katram tajās tirgotajam enerģētikas preču atvasinātajam instrumentam izveido tekošās dienas svārstīguma pārvaldības mehānismu, kura pamatā ir augstākās un zemākās cenas robeža ("cenas robežas"), kas nosaka cenu, virs kuras un zem kuras rīkojumus nevar izpildīt ("tekošās dienas svārstīguma pārvaldības mehānisms"). Ziņojumā konstatēts, ka gāzes tirgos joprojām ir vērojamas būtiskas svārstības un ka tekošās dienas svārstīguma pārvaldības mehānisms var palīdzēt novērst pārmērīgu cenu kāpumu un stabilizēt tirgu.
- (8) Saskaņā ar Regulu (ES) 2022/2576 Eiropas Savienības Enerģoregulatoru sadarbības aģentūrai (ACER) katru dienu jāpublicē sašķidrinātās dabasgāzes (LNG) cenas novērtējumi un ikdienas LNG cenas etalons, pamatojoties uz LNG tirgus datiem par darījumiem, kuri ACER būtu sistemātiski jāvēl un jāapstrādā. LNG cenas novērtējumi un etaloni ir nodrošinājuši tirgum lielāku pārredzamību, tādējādi uzlabojot tirgus dalībnieku spēju nodrošināt LNG piegādi par konkurētspējīgām cenām. Ziņojumā konstatēts, ka LNG cenas novērtējums un etalons ir izrādījušies noderīgi tirgus stabilizēšanā.
- (9) Regulā (ES) 2022/2576 ir paredzēti vairāki piegādes drošības un solidaritātes noteikumi, kas jāievēro, ja gāzes nozarē ir ārkārtas stāvoklis, lai labāk koordinētu enerģētiskās solidaritātes pasākumu organizēšanu ārkārtas situācijā. Tās IV nodaļa uz laiku papildināja Regulu (ES) 2017/1938, proti, paredzēja, ka solidaritātes mehānisms ir automātiski piemērojams, ja nav divpusēju nolīgumu, kā arī paplašināja solidaritātes mehānisma darbības sfēru, attiecinot to arī uz LNG un elektroapgādes drošībai kritiskajiem gāzes apjomiem. Turklāt tika pievienots noteikums, kas atvieglo aizsargājamo lietotāju pieprasījuma samazināšanu, kā arī noteikums par pārrobežu plūsmu aizsardzības pasākumiem. Ziņojumā secināts, ka pagaidu piegādes drošības un solidaritātes noteikumi ir izrādījušies noderīgi, lai novērstu un mazinātu gāzes krīzi un atvieglotu pieprasījuma samazināšanas centienus.
- (10) Ziņojuma secinājums, ka joprojām pastāv nopietnas grūtības saistībā ar Savienības energoapgādes drošību, vēl aizvien ir aktuāls. Globālā situācija gāzes tirgū vēl vienmēr ir ļoti saspringta. Gāzes cenas joprojām ir ievērojami augstākas nekā pirms krīzes, un tas neizbēgami ietekmē Savienības iedzīvotāju pirktspēju un Savienības uzņēmumu konkurētspēju. Vēl viens pašreizējās situācijas aspekts ir tirgus svārstīgums. Nesen piedzīvotais ievērojamais svārstīgums 2023. gada vasarā un rudenī, ko izraisīja tādi notikumi kā streiks Austrālijas LNG kompleksos vai Baltijas starpsavienojuma pārrāvums, liecina, ka tirgi joprojām ir vāri un neaizsargāti pat salīdzinoši nelielu pieprasījuma un piedāvājuma satricinājumu priekšā. Pašreizējā krīze Tuvajos Austrumos rada ievērojamu papildu ģeopolitisku risku, kas var ietekmēt cenas un

gāzes piegādi. Šādos apstākļos bailes no deficīta var izraisīt spēcīgu reakciju, kas savukārt var nopietni ietekmēt cenas.

- (11) Tā kā pagājušajā gadā Krievijas cauruļvadu gāzes imports ir ievērojami samazinājies, ievērojami samazinājušās arī gāzes piegādes uz Savienību salīdzinājumā ar laiku pirms krīzes. Pašreizējais gāzes imports pa cauruļvadiem ir tāds, ka paredzams, ka Savienība no Krievijas pa tiem saņems aptuveni 20 mljrd. m³ gāzes, ar nosacījumu, ka šis neuzticamais imports vispār neapstāsies pilnībā. Tas būtu par aptuveni 110 mljrd. m³ mazāk nekā 2021. gadā. Šis samazinājums rada risku, ka Savienībā radīsies gāzes deficīts.
- (12) Pasaulē gāzes tirgos pašlaik valda liela spriedze, un paredzams, ka zināmu laiku tā nemazināsies. Pēdējo divu gadu laikā LNG piegādes pasaulē pieaugušas tikai nedaudz, jo jaunas sašķidrināšanas jaudas uzstādītas pavisam mazā mērā, bija vērojamas dīkstāves lielos eksporta kompleksos un LNG rūpnīcās samazinājās sašķidrināmo gāzu piegādes. Paredzams, ka ievērojamas jaunas LNG sašķidrināšanas jaudas sāks funkcionēt tikai 2025. gadā. Tādējādi tirgus līdzsvars tuvākajā nākotnē joprojām būs ļoti trausls. Šai situācijai ir negatīva ietekme uz gāzes cenām, kas gan ir samazinājušās, salīdzinot ar 2022. gada vasaras cenu līmeni, tomēr joprojām ir vairāk nekā divas reizes augstākas nekā pirms krīzes.
- (13) Ņemot vērā pašreizējos saspringtos tirgus apstākļus, cenas var atkal paaugstināties neprognozējamu notikumu un pēkšņu satricinājumu dēļ, piemēram, ja Āzijā atjaunotos pieprasījums pēc LNG, kas samazinātu gāzes pieejamību pasaules gāzes tirgū, ja iestātos auksta ziema, kas varētu izraisīt gāzes pieprasījuma pieaugumu līdz 30 mljrd. m³, vai ekstremāli laikapstākļi, kas var ietekmēt hidroenerģijas uzkrāšanu un kodolenerģijas ražošanu zemā ūdens līmeņa dēļ, kā dēļ pieaugtu pieprasījums pēc elektroenerģijas ražošanas no gāzes, ja iestātos vēl citi kritiskās infrastruktūras traucējumi pēc *NordStream* cauruļvada sabotāžas 2022. gada septembrī un Baltijas starpsavienojuma cauruļvada darbības traucējumiem 2023. gada oktobrī, kā arī, ja pasliktinātos ģeopolitiskā vide un pieaugtu apdraudējumi piegādes reģionos, piemēram, saistībā ar krīzi Tuvajos Austrumos.
- (14) Ņemot vērā pašreizējo trauslo piedāvājuma un pieprasījuma līdzsvaru, pat mēreni gāzes piegādes traucējumi vai pat tikai šādu traucējumu draudi varētu dramatiski ietekmēt gāzes tirgu un nodarīt nopietnu un ilgstošu kaitējumu ekonomikai un Savienības iedzīvotājiem.
- (15) Pašreizējās krīzes iespaidā visu Savienību apdraud enerģijas deficīta un augstu enerģijas cenu risks. Ieilgušās nopietnās grūtības, kas joprojām ietekmē Savienības gāzes piegādes drošību, jebkādi jauni papildu sarežģījumi un gāzes cenu līmenis var negatīvi ietekmēt ekonomisko situāciju, rūpniecības konkurētspēju un iedzīvotāju pirktpēju.
- (16) Tā kā Savienība ir vienots tirgus, gāzes deficīts vienā dalībvalstī smagi iespaidotu visas pārējās dalībvalstis, jo rastos fizisks gāzes piegādes deficīts, cenu svārstības vai traucējumi rūpniecības ķēdēs, kas varētu izcelties, ja kādā dalībvalstī tiktu noteikti ierobežojumi konkrētām nozarēm. Turklāt solidaritātes garā visas dalībvalstis var arī turpmāk palīdzēt samazināt enerģijas deficīta risku un ierobežot gāzes cenu svārstīgumu.
- (17) Regulas (ES) 2022/2576 piemērošanas perioda pagarināšana ir ārkārtas un laikā ierobežots pasākums, kas ir atbildes reakcija uz gan ieilgušiem, gan jauniem

energoapgādes apgrūtinājumiem, kuri rada draudus, ka iestāsies krīze. Pagarinājums nepārprotami samazinās tirgu svārstīgumu un veicinās solidaritāti.

- (18) Ir jārikojas bez kavēšanās. Ja netiks pagarināts Regulas (ES) 2022/2576 piemērošanas periods, kas beigsies 2023. gada 30. decembrī, radīsies risks, ka mainīsies Savienības līdz šim stabilizētais, bet joprojām vārigais stāvoklis, un pasliktināsies noturība pret iespējamām turpmākām norisēm, piemēram, Krievijas gāzes importa pilnīgu apturēšanu. Regulas (ES) 2022/2576 piemērošanas perioda pagarināšana ir arī saskaņā ar plānu “RepowerEU”⁸, kura mērķis bija pasargāt Savienības iedzīvotājus un ekonomiku no pārmērīgām cenām un energoapgādes deficīta.
- (19) Pastāvīgi saspringtais energoapgādes stāvoklis ir iemesls, kāpēc vajadzīgs pagarināt Regulā (ES) 2022/2576 paredzētos pieprasījuma agregēšanas un kopīgā iepirkuma noteikumus, jo tie palīdz nodrošināt uzņēmumiem visās dalībvalstīs vienlīdzīgu piekļuvi jauniem vai papildu gāzes avotiem. Turklāt tie palīdz nodrošināt labākus nosacījumus par tiem, ko citādi varētu piemērot uzņēmumiem, kuri gāzi pērk ar pakalpojumu sniedzēja starpniecību, kas nozīmē, ka tie arī tādējādi veicina piegādes drošību.
- (20) Pagarinot noteikumus par pieprasījuma agregēšanu un kopīgo iepirkumu, tiktu stiprināta Savienības solidaritāte gāzes iepirkšanā un sadalē. Pieprasījuma agregēšanas un kopīgā iepirkuma pagarināšana nozīmē, ka solidaritātes garā tiktu atbalstīti sevišķi tie uzņēmumi, kuri iepriekš gāzi iepirka tikai vai galvenokārt no Krievijas piegādātājiem, proti, tiem tiktu palīdzēts piekļūt piegādēm no alternatīviem dabasgāzes piegādātājiem vai nodrošinātājiem ar izdevīgiem nosacījumiem.
- (21) Lai atbalstītu tirgus dalībniekus šajā ziemā un nākamajā gāzes krātuvju piepildīšanas sezonā, būtu jānodrošina pieprasījuma agregēšanas un kopīgā iepirkuma mehānisma (“AggregateEU”) darbības nepārtrauktība. Tas ietver iespēju pagarināt pašreizējo līgumu ar pakalpojumu sniedzēju saskaņā ar Regulu (ES, Euratom) 2018/1046⁹.
- (22) Ņemot vērā tādus aspektus kā patērētājiem sniegtās priekšrocības, cenu stabilitāte un energoapgādes drošība, būtu lietderīgi pagarināt arī noteikumus, ar ko izveidots tekošās dienas svārstīguma pārvaldības mehānisms, cenu novērtējums un LNG cenas etalons.
- (23) Ņemot vērā iepriekš minētos nerimtīgos riskus, kas apdraud stabilu gāzes piegādi, ir lietderīgi arī uz vēl vienu gadu pagarināt noteikumus, kas jāievēro, ja gāzes nozarē ir ārkārtas stāvoklis (IV nodaļa), ņemot vērā ziņojuma konstatējumus par to pozitīvo ietekmi. I pielikumā norādītās kritisko gāzes apjomu vērtības paliek spēkā regulas pagarinātās piemērošanas periodā, t.i., līdz 2024. gada beigām.
- (24) Regulas (ES) 2022/2576 pagarinātajai piemērošanai vajadzētu būt ar pagaidu raksturu, tai būtu jāstājas spēkā 2023. gada 31. decembrī, lai nodrošinātu attiecīgo noteikumu nepārtrauktu piemērošanu, un tai būtu jāilgst vienu gadu, proti, līdz 2024. gada 31. decembrim. Pagarinājums par vienu gadu ir nepieciešams un samērīgs, ņemot vērā to, ka joprojām pastāv nopietnas grūtības saistībā ar energoapgādi un no tām izrietošie

⁸ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Plāns “REPowerEU””, COM(2022) 230 final, 18.5.2022.

⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) 2018/1046 (2018. gada 18. jūlijs) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, ar kuru groza Regulas (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 un Lēmumu Nr. 541/2014/ES un atceļ Regulu (ES, Euratom) Nr. 966/2012 (OV L 193, 30.7.2018., 1. lpp., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>).

cenu un piegādes drošības riski, kas, paredzams, saglabāsies vismaz visu 2024. gadu. Regulas (ES) 2022/2576 piemērošanas perioda pagarināšanai nevajadzētu ieviest nekādus citus papildu pienākumus kā vien pagaidu pagarinājumu, jo īpaši attiecībā uz pasākumiem, ko dalībvalstis veikušas, lai nodrošinātu dalību pieprasījuma agregēšanā.

- (25) Tāpēc Regula (ES) 2022/2576 būtu jāpiemēro līdz 2024. gada 31. decembrim.
- (26) Ņemot vērā to, ka šīs regulas mērķi nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, bet to var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar proporcionalitātes principu, kā izklāstīts minētajā pantā, šajā regulā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi minētā mērķa sasniegšanai.
- (27) Tāpēc Regula (ES) 2022/2576 būtu attiecīgi jāgroza,
- IR PIENĒMUSI ŠO REGULU.

1. pants

Grozījumi Regulā (ES) 2022/2576

Regulu (ES) 2022/2576 groza šādi:

- (1) regulas 31. panta otro daļu aizstāj ar šādu:

“To piemēro līdz 2024. gada 31. decembrim.”;

- (2) regulas I pielikumā 1. zemspērtas piezīmi aizstāj ar šādu:

“I pielikuma a) un b) daļas ir balstītas uz datiem no elektroenerģijas pārvades sistēmu operatoru Eiropas tīkla (ENTSO-E) veiktā ziemas atbilstības novērtējuma saskaņā ar Regulas (ES) 2019/941 9. pantu, izņemot Maltu, kurā elektroenerģijas ražošana ir pilnībā atkarīga no LNG piegādēm un kurai nav vērā ņemamu gāzes krātuvju. Ņemot vērā zemas siltumspējas gāzes specifiku, šajā tabulā norādītās vērtības Nīderlandei būtu jāreizina ar konversijas koeficientu 37,89, kas dalīts ar 35,17. I pielikuma a) daļa ir individuālie mēneša apjomi, ko ENTSO-E aprēķinājis no 2022. gada decembra līdz 2023. gada martam; skaitļi I pielikuma b) daļā par mēnešiem no 2023. gada aprīļa līdz 2024. gada decembrim rāda perioda no 2022. gada decembra līdz 2023. gada martam vidējās vērtības.”;

- (3) I pielikuma b) daļā pirmo teikumu aizstāj ar šādu:

“Maksimālie elektroapgādes drošībai kritiskie gāzes apjomi saskaņā ar 23. pantu periodā no 2023. gada aprīļa līdz 2024. gada decembrim (vērtības izteiktas miljonos kubikmetru):”.

2. pants

Stāšanās spēkā un piemērošana

Šī regula stājas spēkā 2023. gada 31. decembrī.

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs.

Briselē,

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs*